

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/270/2022
Identifikačné číslo spisu:	6121260676
Dátum vydania rozhodnutia:	27.11.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Martina Valentová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:6121260676.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne EOS KSI Slovensko, s.r.o., Bratislava, Prievozská 2, IČO: 35724803, zastúpeného Remedium Legal s.r.o., Bratislava, Prievozská 2, IČO: 53255739, proti žalovanému O. M., E., C. XX/XXXX, o zaplatenie 4.525,92 eura s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 12Csp/26/2021, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 28. júna 2022 sp. zn. 27CoCsp/24/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 28. júna 2022, sp. zn. 27CoCsp/24/2022 z r u š u j e a vec mu vracia súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trenčín (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinstančný súd“) rozsudkom zo 30. marca 2022 č. k. 12Csp/26/2021-80 žalobu zamietol (výrok I.) a žalovanému nepriznal právo na náhradu trov konania (výrok II.).

1.1. Súd prvej inštancie zistil, že pôvodná žalobkyňa a to spoločnosť XXX.bank, a.s. so žalovaným ako dlžníkom uzatvorila dňa 19. 12. 2017 Zmluvu o spotrebiteľskom úvere č. XXXXXXXXXXXX vo výške 5.000 eur, ktorý bol žalovanému poskytnutý za nasledovných zmluvných podmienok: výška úveru 5.000 eur, druh úveru bezúčelový, súbor poistenia základný, celková čiastka na zaplatenie vo výške 9.409,66 eura, počet splátok 96, výška splátky 98,02 eura vrátane poistenia (6 eur), ročná úroková sadzba 15,70%, RPMN 19,30%, priemerná hodnota RPMN vo výške 8,73%. Splátky boli splatné v 25. deň kalendárneho mesiaca, termín splatnosti 1. splátky bol 25. 01. 2018, termín konečnej splatnosti úveru 25. 12. 2025. Dňa 27. 04. 2018 pôvodná žalobkyňa vyzvala žalovaného na úhradu dlžných splátok vo vzťahu ku ktorým bol v omeškaní za viac ako 3 mesiace ku dňu 27. 04. 2018 vo výške 368,08 eura a upozornila ho zároveň na uplatnenie práva podľa § 565 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“). Dňa 24. 05. 2018, t. j. po predchádzajúcej výzve a upozornení na možnosť žiadať celý dlh v dôsledku omeškania s úhradou záväzkov vyplývajúcich zo zmluvy a nerešpektovania predchádzajúcich výziev, žalobkyňa vyzvala žalovaného k okamžitej úhrade celého úveru vo výške 5.393,25 eura v dôsledku zosplatenia, a to v lehote do 10 kalendárnych dní od doručenia výzvy.

1.2. Prvoinstančný súd prioritne z úradnej povinnosti zisťoval, či právo žalobkyne nie je premlčané v zmysle ust. § 54a OZ ku dňu podania žaloby. Konštatoval, že z listinných dôkazov predložených

žalobkyňou vyplývalo, že žalovaný porušil svoju zmluvnú povinnosť tým, že poskytnutý úver riadne nesplácal. Z prehľadu splátok zistil, že žalovaný neuhradil pred zosplatnením úveru (dňom 24. 05. 2018) žiadnu splátku. Žalovaný bol upozornený listom zo dňa 27. 04. 2018 na úhradu dlžných splátok v omeškaní viac ako 3 mesiace ku dňu 27. 04. 2018. Žalobkyňa dňa 24. 05. 2018 pristúpila k zosplatneniu úveru, ktorú skutočnosť žalovanému písomne oznámil. Súd prvej inštancie z obsahu spisového materiálu zistil, že splátkou v omeškaní viac ako 3 mesiace bola splátka za mesiac január 2018 (splatná dňa 25. 01. 2018). Odkazom na ustanovenia Občianskeho zákonníka konštatoval, že v prípade spotrebiteľských zmlúv premlčacia doba začína plynúť od zročnosti splátky, pre ktorej nezaplatenie sa predčasné splatenie žiada, nie od okamihu predčasného zosplatnenia. Vzhľadom na to, že § 53 ods. 9 OZ umožňuje predčasné splatenie uplatniť najskôr až po trojmesačnom omeškaní s niektorou splátkou, považoval práve túto splátku ako tú najskoršiu pre nezaplatenie ktorej sa stal zročným celý dlh v zmysle § 103 OZ. Od nezaplatenej splátky za január 2018, ktorá vyvolala zosplatnenie úveru, začala plynúť 3-ročná všeobecná premlčacia doba (od 25. januára 2018) ktorá plynula do 25. januára 2021. Žaloba bola podaná na Okresný súd Banská Bystrica dňa 25. 02. 2021, teda po jej uplynutí, z ktorého dôvodu vyhodnotil žalovaný nárok (právo) za premlčaný, a pre stratu jeho vymáhateľnosti na súde, žalobu zamietol. O nároku žalovaného na náhradu trov konania súd prvej inštancie rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP. V konaní bol žalovaný síce plne úspešný, avšak žiadne trovy mu nevznikli, preto mu právo na náhradu trov konania nepriznal.

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 28. júna 2022 sp. zn. 27CoCsp/24/2022 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie (výrok I.) a žalovanému voči žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania nepriznal (výrok II.).

2.1. Odvolací súd poukázal na to, že premlčacia doba v prípade spotrebiteľského úveru, ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach (o ktorý prípad ide nesporne tiež v posudzovanej veci), začína plynúť odo dňa splatnosti splátky, pre ktorú došlo k uplatneniu práva podľa § 565 OZ, teda k zosplatneniu celej pohľadávky a to za predpokladu, že to bolo (rozumej zosplatnenie) medzi stranami spotrebiteľského úveru dohodnuté, pričom však musí byť zachované, že veriteľ môže uplatniť toto právo najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky. Námietky žalobkyne ohľadom odlišného posúdenia počiatku plynutia premlčacej doby neboli dôvodné. Výlučná a izolovaná aplikácia ustanovenia § 565 v tom zmysle, že by veriteľ mohol žiadať zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky len do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky (napr. že by vyhlásenie splatnosti dňa 24. 05. 2018 mohlo nastať iba pre splátku splatnú 25. 04. 2018, ktorá je bezprostredne predchádzajúcou vyhláseniu mimoriadnej splatnosti a zároveň od nej by mal byť počítaný počiatok premlčania), je už z uvedeného ustanovenia § 53 ods. 9 OZ v spotrebiteľských vzťahoch vylúčená. Vzhľadom na zákonnú konštrukciu samotného zosplatnenia plnenia zo spotrebiteľskej zmluvy, predovšetkým podmienku minimálne trojmesačného omeškania a výzvu predchádzajúcu zosplatneniu, je potrebné pre identifikáciu splátky, pre ktorú sa stal celý dlh splatným, vychádzať z vyššie uvedených ustanovení § 53 ods. 9 v spojení s § 565 OZ, nie izolovane z ustanovenia § 565 Občianskeho zákonníka.

2.2. Požiadavka žalobkyne na počítanie počiatku premlčania od zosplatnenia úveru nemala podľa odvolacieho súdu oporu v zákone. Vychádzajúc z ust. § 103 veta druhá OZ, ak sa pre nesplnenie niektorej zo splátok stane zročným celý dlh, začne plynúť premlčacia doba odo dňa zročnosti nesplnenej splátky, čo znamená, že táto začína plynúť skôr, ako dôjde k zosplatneniu dlhu, a to už odo dňa zročnosti nesplnenej splátky, pre ktorú bol dlh zosplatnený. Bolo teda zrejmé, vychádzajúc zo znenia citovaného ustanovenia, že začiatok premlčacej doby sa neviaže na dátum vyhlásenia predčasnej splatnosti celého dlhu, či splatnosť splátky bezprostredne predchádzajúcej zosplatneniu, či na možný aj prípadný neskorší dátum uvedený veriteľom v listine, ktorou dlh predčasne zosplatnil, ale na dátum zročnosti tej nesplnenej splátky, pre ktorej nesplnenie sa stal zročným celý dlh. I keď vychádzajúc z ust. § 53 ods. 9 OZ má dodávateľ v prípade spotrebiteľskej zmluvy povinnosť čakať s využitím práva na predčasné zosplatnenie v zmysle § 565 OZ ešte 3 mesiace od omeškania so zaplatením splátky, na tom, že premlčacia doba sa aj v takomto prípade začína počítať odo dňa zročnosti tejto omeškanej splátky v zmysle § 103 veta druhá OZ, to nič nemení. Odlišný názor žalobkyne dôvodiac tiež tým, že touto interpretáciou by došlo k skráteniu premlčacej doby, bol už opakovaně predmetom posudzovania odvolacieho súdu v obdobných veciach (príkladmo rozsudok KS Trenčín pod sp. zn. 19Co/42/2017 zo dňa 18. 01. 2018, rozsudok KS Trenčín pod sp. zn. 27Co/4/2020, či 27CoCsp/17/2022 a ďalšie), keď

sa s týmto nestotožnil a uzavrel, že je síce pravdou, že zákonodarca týmto spôsobom interpretácie (rozumej tiež prijatej odvolacím súdom) de facto skrátil premlčaciu dobu pre takýto prípad o 3 mesiace (keďže prvé tri mesiace omeškania dlžníka so splátkou dodávateľ nemôže ešte zosplatiť dlh, lebo by porušil ust. § 53 ods. 9 OZ), avšak premlčacia doba nie je fixný inštitút a je právom zákonodarcu stanoviť pre jednotlivé prípady premlčaciu dobu odlišne za predpokladu, že takto ustanovená premlčacia doba je dostatočná na uplatnenie práv, teda že takýmto stanovením premlčacej doby nedôjde k znemožneniu, resp. podstatnému sťaženiu možnosti veriteľa uplatňovať svoje práva, s ktorým názorom sa plne identifikuje odvolací súd tiež v posudzovanej veci, keďže nemá žiadny dôvod sa od neho odchýliť.

2.3. Podľa odvolacieho súdu aj v tomto prípade, bola premlčacia doba v trvaní de facto takmer tri roky dostatočná na to, aby veriteľ uplatnil svoj nárok na plnenie celého predčasne zosplateného dlhu na súde. Odvolací súd zastával názor, že opačná interpretácia by znamenala, že každý veriteľ by si mohol určovať dodatočne, na základe akej nesplatennej splátky vyhlási mimoriadnu splatnosť a tak si zabezpečiť právnu istotu na úkor spotrebiteľa v podobe svojvoľného upravovania si začiatku plynutia premlčacej doby, čo je však z hľadiska spravodlivého usporiadania vzťahov medzi stranami, ako ani vo svetle ochrany práv spotrebiteľa neudržateľným. Bolo na zodpovednosti a na rozhodnutí veriteľa, či právo žiadať zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky využije, kedy ho využije a najmä, či a kedy podá žalobu v prípade nesplnenia si povinností dlžníkom, v súvislosti s čím odvolací súd poukázal na zásadu "vigilantibus iura scripta sunt" t. j. „práva patria len bdelym“.

2.4. Keďže teda v danej veci existovala dohoda podľa § 565 OZ, kedy veriteľ - právny predchodca žalobcu mohol žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, kedy sa pre nesplnenie niektorej zo splátok stane zročným, splatným celý dlh a OZ v § 103 veta druhá, stanovuje osobitné pravidlo pre začiatok plynutia premlčacej doby zosplateného úveru tak, že v takomto prípade začne plynúť premlčacia doba odo dňa zročnosti nesplnenej splátky, bolo preto premlčanie potrebné posudzovať vzhľadom na toto osobitné pravidlo a počiatok plynutia premlčacej doby stanoviť od zročnosti nesplnenej splátky, ktorá v tomto prípade ako najneskoršia prichádzala do úvahy pre využitie práva zosplatenia pri dodržaní zákonných predpokladov, pre ktorú tak mohlo dôjsť k zosplateniu, ako to tiež správne súd prvej inštancie v základe posudzoval a nie odo dňa vyhlásenia mimoriadnej splatnosti úveru, či splatnosti splátky bezprostredne predchádzajúcej zosplateniu, ktorého posúdenia sa nedôvodne prostredníctvom odvolacích námietok domáhala žalobkyňa. V konkrétnostiach posudzovanej veci, najneskôr pre nesplnenie splátky splatnej dňa 25. 01. 2018 sa stal zročným celý dlh, vychádzajúc z trojročnej premlčacej doby pri doručení žaloby na súd až dňa 25. 02. 2021, nebolo možné postupovať inak, ako túto z dôvodu premlčania nároku zamietnuť, keďže účinky premlčania zjavne nastali.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“), ktoré vyvodzuje z ustanovenia § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Žalobkyňa navrhla dovolaciemu súdu zrušiť rozsudok odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie a vec vrátiť súdu prvej inštancie na nové konanie a rozhodnutie.

3.1. Porušenie práva na spravodlivý proces namieta v súvislosti s nepredvídateľnosťou a porušením právnej istoty, keďže z odôvodnení nebolo možné zistiť ako sa sudy nižšej inštancie vysporiadali so skutočnosťou, že v súlade s § 103 OZ boli splátky úveru splatné dňa 25. 02. 2018, 25. 03. 2018 a 25. 04. 2018 uplatnené na súde pred uplynutím premlčacej doby, zároveň aj splátky splatné od 25. 05. 2018 do konečnej splatnosti úveru (25. 11. 2025) boli pred súdom uplatnené včas. Zároveň namieta aj to, že sudy nižšej inštancie pri aplikácii zákona o mimoriadnych opatreniach v súvislosti s COVID 19 ohľadom neplynutia premlčacej doby nemohli dospieť k záverom o premlčaní ani v prípade akceptovania ich výkladu § 103 OZ.

3.2. Nesprávne právne posúdenie v zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP žalobkyňa videla pri riešení začiatku plynutia premlčacej doby v spotrebiteľských sporoch v prípade, ak došlo k uplatneniu práva podľa § 565 v spojení s § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka a v otázke, pre nesplnenie ktorej splátky je veriteľ oprávnený vyhlásiť mimoriadnu splatnosť pohľadávky, ak je dlžníkom spotrebiteľ. Dovolateľka mala za to, že ak využila právo podľa § 565 Občianskeho zákonníka podaním zo dňa 24. 05. 2018, nemohla podľa platných právnych predpisov toto právo využiť pre nesplnenie inej splátky než splatnej dňa 25. 04. 2018, pričom túto splátku považovala aj za nesplnenú splátku podľa § 103 OZ, od ktorej plynie premlčacia doba pre všetky splátky, ktoré sa stali splatnými uvedeným úkonom

veriteľa a zároveň bolo zrejmé, že v čase splatnosti tejto splátky už bol dlžník v omeškaní s viac ako troma predchádzajúcimi splátkami, čím bolo dodržané aj ust. § 53 ods. 9 OZ. Podľa žalobkyne bolo bez právneho významu, aby veriteľ určil pre nesplnenie ktorej splátky toto svoje právo využíva, nakoľko platná právna úprava ho limituje len do splatnosti nasledujúcej splátky (v danom prípade splatnej dňa 25. 04. 2018). Dovolateľka považovala za nesprávny výklad § 103 druhej vety OZ, tak ako ho uviedli sudy nižšej inštancie v zmysle ktorého za „nesplnenú splátku“ bolo potrebné považovať splátku, ktoré predchádzala zosplateniu po dobu aspoň troch kalendárnych mesiacov a nie splátku, ktorá podľa § 565 OZ bezprostredne predchádza samotnému úkonu zosplateniu. Dovolateľka svoju argumentáciu podoprela aj rozhodnutím najvyššieho súdu SR R 4/2021. Žalobkyňa bola toho názoru, že pre všetky splátky, ktoré predchádzali uplatneniu práva podľa § 565 OZ plynula samostatná trojročná premľacia doba od splatnosti tej-ktorej splátky (v zmysle § 103 prvá veta OZ) a pre všetky splátky, ktoré nasledujú po uplatnení tohto práva plyní premľacia doba od splatnosti splátky, ktorá bezprostredne prechádza uplatneniu tohto práva, nakoľko v zmysle § 565 OZ nemohlo dôjsť k uplatneniu tohto práva pre žiadnu inú splátku dlhu.

4. Žalovaný sa k podanému dovolaniu nevyjadril.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 424 CSP) a to oprávneným subjektom (§ 427 CSP) zastúpeným podľa § 429 ods. 1 CSP bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti, pričom zistil, že dovolanie je prípustné a zároveň aj dôvodné.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Pokiaľ zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. V podanom dovolaní dovolateľka uplatnila dovolacie dôvody v zmysle § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP, pričom vec prejednávajúci senát považoval v tomto prípade za opodstatnené dať prednosť vecnému prieskumu napadnutého rozsudku odvolacieho súdu pred procesným prieskumom (pozri obdobne rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/198/2019, 4Cdo/200/2019, 4Cdo/36/2020, 8Cdo/28/2017, 5Cdo/14/2023).

8. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

10. Posudzujúc dovolanie žalobkyne podľa obsahu (§ 124 ods. 1 CSP) a zároveň v kontexte prijatých rozhodnutí súdov nižších inštancií má dovolací súd za to, že v prejednávanom spore je potrebné zaoberať sa právnou otázkou, kedy začína plynúť premľacia doba celého dlhu pri strate výhody splátok v prípade spotrebiteľskej zmluvy a zároveň, či s poukazom na znenie § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka možno v spotrebiteľskom vzťahu aplikovať § 103 Občianskeho zákonníka, keďže výsledkom jeho aplikácie je skutočnosť, že premľacia doba začína plynúť skôr, ako si veriteľ vôbec môže uplatniť svoje právo prvýkrát (§ 101 Občianskeho zákonníka).

11. Z okolností preskúmvanej veci vyplýva, že právny vzťah medzi právnou predchodkyňou žalobkyne

(Poštová banka a.s.) a žalovaným vznikol uzavretím zmluvy o spotrebiteľskom úvere dobrá pôžička č. XXXXXXXXXXXX z 19. decembra 2017, na základe ktorej veriteľ poskytol žalovanému úver vo výške 5.000 eur, ktorý sa žalovaný zaviazal splácať mesačne vo výške 98,02 eura vždy k 25. dňu v mesiaci, počnúc 25. januára 2018 s konečnou splatnosťou 25. decembra 2025. Z dôvodu omeškania so splácaním úveru zaslala právna predchodkyňa žalobkyne žalovanému výzvu z 27. apríla 2018, v ktorej ho upozornila na možnosť predčasného zosplatenia úveru vzhľadom na to, že ku dňu 27. apríla 2018 je pohľadávka 413,08 eura viac než 3 mesiace po lehote splatnosti. Žalovaný dlžné splátky neuhradil, právna predchodkyňa žalobkyne preto listom z 24. mája 2018 oznámila žalovanému, že dlh z úverovej zmluvy č. XXXXXXXXXXXX sa stal splatným v celom rozsahu a vyzvala ho na zaplatenie sumy 5.393,24 eura. Súd prvej inštancie uzavrel, že splátka splatná 25. januára 2018 bola splátkou, od splatnosti ktorej v danej veci začala v zmysle § 103 druhej vety Občianskeho zákonníka plynúť zákonná trojročná premlčacia doba, žaloba bola podaná na súde 25. februára 2021, teda po uplynutí premlčacej doby.

12. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

13. Podľa § 100 ods. 1 veta prvá Občianskeho zákonníka právo sa premlčí, ak sa nevykonalo v dobe v tomto zákone ustanovenej (§ 101 až § 110).

14. Podľa § 101 Občianskeho zákonníka pokiaľ nie je v ďalších ustanoveniach uvedené inak, premlčacia doba je trojročná a plyní odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

15. Podľa § 103 Občianskeho zákonníka ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach, začína plynúť premlčacia doba jednotlivých splátok odo dňa ich zročnosti. Ak sa pre nesplnenie niektorej zo splátok stane zročným celý dlh (§ 565), začne plynúť premlčacia doba odo dňa zročnosti nesplnenej splátky.

16. Podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka účinného ku dňu uzavretia zmluvy k 19. decembru 2017 ak ide o plnenie zo spotrebiteľskej zmluvy, ktoré sa má vykonať v splátkach, môže dodávateľ uplatniť právo podľa § 565 najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky a keď súčasne upozornil spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva.

17. Podľa § 565 Občianskeho zákonníka ak ide o plnenie v splátkach, môže veriteľ žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, len ak to bolo dohodnuté alebo v rozhodnutí určené. Toto právo však môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky.

18. Dovolací súd má zato, že žalobkyňa zákonu zodpovedajúcim spôsobom vymedzila právnu otázku, riešenie ktorej bolo pre rozhodnutie odvolacieho súdu kľúčové. Právne účinky dovolania nastávajú podaním tohto mimoriadneho opravného prostriedku. Prípustnosť dovolania treba preto posudzovať podľa stavu v čase jeho podania. V posudzovanej veci žalobkyňa v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom zadefinovala relevantnú právnu otázku, ktorá v čase rozhodovania odvolacieho súdu (28. júna 2022) a ani v čase podania dovolania (29. septembra 2022) nebola dovolacím súdom vyriešená, avšak v čase rozhodovania dovolacieho súdu už vyriešená bola.

19. Vec prejednávajúci senát 7C danú problematiku riešil v rozhodnutí sp. zn. 7Cdo/268/2020 zo dňa 29. novembra 2022 - rozhodnutie publikované pod R 29/2023 v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 3/2023.

20. V uznesení sp. zn. 7Cdo/268/2020 najvyšší súd ako súd dovolací uviedol: „Premlčacou dobou sa rozumie časový úsek, v ktorom musí byť právo vykonané, inak môžu nastať účinky premlčania podľa § 100 Občianskeho zákonníka. Premlčacia doba je ustanovená konkrétnym časovým úsekom, ktorý má určený začiatok plynutia. Dĺžku premlčacej doby určuje zákon. Ustanovenie § 101 Občianskeho zákonníka upravuje trojročnú všeobecnú premlčaciu dobu.

Občiansky zákonník stanovuje objektívny začiatok plynutia premlčacej doby. Za tento deň sa všeobecne považuje deň, keď sa právo mohlo po prvý raz uplatniť na súde, teda len čo mohla byť dôvodne podaná žaloba na súd (*actio nata*). Trojročná premlčacia doba plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz. Rozhodujúcou skutočnosťou z hľadiska možnosti uplatniť právo na súde a začiatku plynutia (všeobecnej) premlčacej doby je okamih splatnosti (zročnosti) záväzku (dlhu), ktorý je konkrétnym momentom, kedy je dlžník povinný záväzok (dlh) splniť, a nie momentom, kedy je dlžník k splneniu iba oprávnený.

Splatnosť úverovej pohľadávky žalobkyne je daná (spotrebiteľskou) úverovou zmluvou, v ktorej si banka s dlžníkmi dohodli plnenie v splátkach, s oprávnením banky pre prípad neuhradenia dlžníkom splatné peňažné záväzky v termíne, vyhlásiť úver za splatný.

Ide o postupné čiastkové plnenie, ktoré nie je ani opakujúcim sa, či trvajúcim plnením, ani čiastočným plnením. V prípade takéhoto čiastkového plnenia, ktoré je v literatúre prevažne označované ako plnenie v splátkach, je plnenie vopred rozvrhnuté do čiastkových úsekov, ktoré až ako spoločný celok tvoria dlh. Splatnosť týchto úsekov je však daná samostatne (oddelene), teda každý diel má určenú svoju konkrétnu splatnosť. Celkový predmet záväzku je však vopred kvantitatívne určený, pričom jednotlivými plneniami sa rozsah celej pohľadávky postupne znižuje. Ide teda o rozloženie zamýšľaného jednorazového plnenia v niekoľkých postupných čiastkových plneniach, taktiež jednorazových, pričom dobu splnenia treba rozlišovať jednak pre plnenie celého záväzku, jednak pre jednotlivé čiastkové plnenie. Dobou splnenia čiastkového plnenia je doba jednorazového splnenia jednotlivej dávky, dobou splnenia celého záväzku je doba splnenia poslednej dávky - teda poslednej splátky. V prípade čiastkového plnenia veriteľ nemôže žiadať dlžníka o splnenie jednorazové; to však neplatí pre situáciu uvedenú v ustanovení § 565 Občianskeho zákonníka, v ktorej dlžník včas a riadne nesplnil niektorú zo splátok, ak to bolo dohodnuté alebo určené v rozhodnutí - tu je veriteľ oprávnený žiadať dlžníka o zaplatenie celej pohľadávky, s ktorou sa dlžník ocitol v omeškaní, pričom toto oprávnenie môže veriteľ uplatniť iba do splatnosti najbližšej budúcej splátky. V takomto prípade dlžník stráca výhodu čiastkového plnenia.

Výška aj doba jednotlivých splátok bola v úverovej zmluve vopred stanovená, pričom splatnosť, prípadné omeškanie a premlčanie je pri plnení v splátkach treba posudzovať samostatne ohľadom každej zo splátok, premlčacia doba plynie pri každom čiastkovom plnení odo dňa jeho splatnosti. Ak pri takto dojednanom plnení sa pre nesplnenie niektorého čiastkového plnenia stane splatný celý dlh, začne pre celý dlh plynúť premlčacia doba odo dňa splatnosti nesplneného čiastkového plnenia (t. j. splátky). Splnením jednotlivých splátok dlh čo do príslušnej čiastky zaniká, úplne zanikne až splnením poslednej čiastky (poslednej splátky). Vo svojej podstate je dlh splátkami rozdelený do niekoľkých čiastkových, zreteľne oddelených a relatívne samostatných dlhov, ktoré majú určitú vzájomnú súvislosť a v celku predstavujú súhrnnú výšku pohľadávky. V prípade dojednania straty výhody splátok (ako je to podľa danej úverovej zmluvy), ktorá sa prejaví v špecifickej zmluvnej sankcii za omeškanie s niektorou zo splátok, dôjde k zosplatneniu celého zvyšku dlhu. Omeškaním splatnosti jednej splátky si tak dlžník privodí splatnosť aj všetkých budúcich splátok.

Podľa § 103 Občianskeho zákonníka plynie pri strate výhody splátok premlčacia doba celého zvyšného dlhu už od splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatný celý dlh. Zákonodarca týmto zákonným ustanovením mienil modifikovať, aby sa pri strate výhody splátok počítala premlčacia doba celého dlhu už odo dňa splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh, čo je v súlade s cieľom, resp. zámerom inštitútu premlčania ako stimulácie veriteľa k rýchlemu (včasnému) uplatneniu jeho práv (podľa zásady *vigilantibus iura*) ako aj snahy predchádzať v konkrétnych prípadoch dôkaznej núdzi na strane veriteľa v súdnom konaní a prispieť tým k právnej istote účastníkov občianskoprávných vzťahov (pozri rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/146/2008). Názor, že premlčacia doba zvyšku dlhu plynie až od jeho splatnosti, teda po tom, čo veriteľ svoje právo podľa § 565 uplatnil (§ 563) by neprípustne umožňoval odsúvať začiatok plynutia premlčacej doby nečinnosťou veriteľa, čo mu zabráňuje skutočnosť, že toto právo môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky (druhá veta § 565), čo je v súlade i s tým legitímnym podkladom vyplývajúcim z § 101 veta

druhú Občianskeho zákonníka, že premlčacia doba plyní odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

Pre spotrebiteľské vzťahy, ktorým je i ten v prejednávanej veci môže veriteľ žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky až najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky a keď súčasne upozornil spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva (citovaný § 53 ods. 9). V súvislosti s úpravou režimu straty výhody splátok zákonodarca v § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka zavádza nové pravidlo, z ktorého vyplýva, že veriteľ (v postavení dodávateľa) môže požadovať splnenie celého dlhu pre nesplnenie niektorej zo splátok za podmienok, že už uplynuli tri mesiace od omeškania so zaplatením príslušnej splátky, a že upozornil dlžníka (v postavení spotrebiteľa) v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva. Účinnosť uplatnenia práva veriteľa podľa § 565 Občianskeho zákonníka je teda podmienená tým, že veriteľ v uvedenej lehote pred uplatnením tohto práva upozornil dlžníka na to, že toto právo využije. Bez takéhoto včasného upozornenia je uplatnenie neúčinné (pozri Jaroslav Krajčo: Občiansky zákonník pre prax, Eurounion, máj 2015, komentár k § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka).

Z hľadiska vzťahu medzi „trojmesačnou dobou“ a „lehotou nie kratšou ako 15 dní“, ktoré rámce spomína § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, zákonodarca výslovne neupravuje, či môžu plynúť súbežne alebo či uvedená minimálne 15-dňová lehota môže začať plynúť až po uplynutí trojmesačnej doby. Z § 565 veta druhá Občianskeho zákonníka vyplýva iba to, že veriteľ môže žiadosť o jednorazové vrátenie nesplnenej dlžnej sumy využiť najneskôr do splatnosti najbližšej nasledujúcej splátky a môže tak urobiť až po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením zmeškanej splátky (§ 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka). Jednoznačným je iba to, že v čase uplatnenia práva je spotrebiteľ v omeškaní s plnením niektorej zo splátok tri mesiace a uplynula lehota 15 dní na uplatnenie práva po upozornení dlžníka.

Najvyšší súd zastáva názor, že 15-dňová lehota na upozornenie spotrebiteľa by mala byť realizovaná ešte pred uplynutím troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky, vychádzajúc z charakteru upozornenia na možnosť zosplatenia ako vytvorenia príležitosti pre dlžníka ho ešte odvrátiť, navyše pokiaľ uplatneniu tohto práva nebráni, ak spotrebiteľ zaplatí niektorú so skorších splátok.

Z § 103 Občianskeho zákonníka tiež vyplýva, že premlčacia doba začína plynúť spätne od splatnosti omeškanej splátky, čo má podstatu v právnej logike, keďže je nesporné, že veriteľ môže svoje právo požadovať okamžité splnenie celého dlhu vykonať už na druhý deň po splatnosti splátky, pre ktorej nesplnenie bol dlh zosplatený. Inak je tomu ale pri strate výhody splátok v spotrebiteľských vzťahoch. Tam podľa § 53 ods. 9 vo všeobecnosti začne premlčacia doba plynúť prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh. Až vtedy sa totiž môže veriteľ s úspechom obrátiť na súd po prvýkrát (§ 101 Občianskeho zákonníka). Veriteľovi tým zostane na uplatnenie svojho práva na súde menej ako celé tri roky všeobecnej premlčacej doby (§ 101 Občianskeho zákonníka), pretože tomu bráni práve znenie § 53 ods. 9. Dovolateľka preto žiada vylúčiť aplikáciu druhej vety § 103 Občianskeho zákonníka, keďže pohľadávka, ktorú v konaní uplatňuje, vznikla zo spotrebiteľského zmluvného vzťahu.

V súvislosti s postavením sa k uvedenej požiadavke žalobkyne a tým zároveň i k samotnej dovolacej otázke (bod 8.), je nevyhnutné dôsledne zvážiť žiadanú redukciu aplikovateľnosti § 103 veta druhá, t. j. vyňatie predmetného zákonného ustanovenia pre prípady z oblasti spotrebiteľských vzťahov, na ktoré sa vzťahuje § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka. Na takýto postup musia byť skutočne pádne dôvody, ktoré na základe systému hodnôt chránených ústavným poriadkom a zákonmi opodstatňujú záver, že zákonodarca daný prípad skutočne nechcel zahrnúť do hypotézy právnej normy, a preto túto normu treba redukovať, nakoľko to narušá princíp právnej istoty.

Zákonodarca všeobecnú trojročnú premlčaciu dobu nestanovuje absolútne, zákon v konkrétnych vymedzených prípadoch môže určiť i osobitnú premlčaciu dobu čo do okamihu začiatku jej plynutia, ako aj čo do jej dĺžky, takýto zámer ale z § 103 a § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka nie je možné

vyvodiť. Logický je i ten argument dovolateľky, že pripustením uplatnenia druhej vety § 103 aj v spotrebiteľských vzťahoch by sa dĺžka premlčacej doby dostala do rozporu s už spomenutým § 101 Občianskeho zákonníka v neprospech veriteľa. Navyše premlčanie je právny inštitút, ktorý oslabením subjektívneho práva veriteľa zvýhodňuje práve dlžníka ako porušiteľa zmluvnej povinnosti. Opačným postupom by sme sa dostali do rozporu s princípom rovnosti v právach, práve ktorý princíp slúži k bezprostrednému naplneniu účelu právnej úpravy, rešpektujúc tak i danosti požiadavky ochrany slabšej strany v spotrebiteľských vzťahoch. Pri ustanovovaní zákonných podmienok ochrany spotrebiteľa, dlžníka, je totiž nutné dbať na vyváženosť právnej úpravy z hľadiska jednotlivých ústavných štandardov vrátane princípu právneho štátu. Aj keď je ochrana spotrebiteľov neoddeliteľnou súčasťou súčasného súkromného práva a postavenie spotrebiteľov je potrebné brať vážne, ochranu spotrebiteľov je nutné interpretovať triezvo, neutrálne ako akékoľvek iné právne inštitúty. V danom prípade sa to prejavuje potrebou zabrániť, aby sa slabšia strana - spotrebiteľia dostali do horšieho postavenia ako veriteľia. V danom prípade ale najvyšší súd nevidí legitímny dôvod, ktorý by takýto rozdielny prístup ospravedlňoval. Len to, že spotrebiteľ si ako slabšia strana vyžaduje vyššiu ochranu, tu nestačí.

Otázkou potom zostáva, kedy pre spotrebiteľské vzťahy, na ktoré dopadá § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, začína plynúť premlčacia doba, keďže práva z týchto vzťahov sú premlčateľné. V tejto súvislosti je predovšetkým potrebné ustáliť, kedy sa právo mohlo vykonať po prvý raz (§ 101 Občianskeho zákonníka), teda kedy najskôr mohol veriteľ úspešne podať žalobu na súd (R 17/2017). V tejto súvislosti najvyšší súd odkazuje na právnu doktrínu z bodu 16., z ktorej vyplýva, že uvedené zákonné ustanovenie (okrem iného) sleduje nielen dosiahnutie splatnosti celej pohľadávky veriteľa (dodávateľa) pri nesplnení povinností dlžníka (spotrebiteľa) riadne a včas plniť dojednané čiastkové plnenia (splátky), ale aj vylúčenie tejto možnosti, ak by bolo takéto porušenie iba krátkodobé, nepresahujúce dobu troch mesiacov odo dňa omeškania so zaplatením splátky. Následne ju dopĺňa tým, že podmienkou výzvy na zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, ktoré právo môže veriteľ uplatniť najneskôr do splatnosti nasledujúcej splátky je, že veriteľ v zákonnej lehote nie kratšej ako 15 dní upozornil spotrebiteľa na uplatnenie tohto, ktorá začína plynúť nasledujúci deň po tom, čo veriteľovi (dodávateľovi) vzniklo právo podľa § 565, t. j. po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky, bez takéhoto včasného je uplatnenie neúčinné. Lehota, v ktorej musí byť toto právo uplatnené je najneskôr do splatnosti nasledujúcej splátky a veriteľ tak môže urobiť až po uplynutí lehoty troch mesiacov od omeškania so zaplatením zmeškanej splátky (§ 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka).

Vychádzajúc z daných teoretických východísk, ako i zo znenia na vec vzťahujúcich sa zákonných ustanovení najvyšší súd zastáva názor, že veriteľ sa na súde mohol po prvý raz domáhať svojho práva prvý deň nasledujúci po uplynutí trojmesačnej doby plynúcej od omeškania spotrebiteľa so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh (za súčasného splnenia upozornenia na zosplatenie - bod 16). Práve tento deň je teda najskorším dňom, kedy sa právo mohlo vykonať po prvý raz (§ 101 Občianskeho zákonníka), čo v danom kontexte znamená, že tento deň je aj začiatkom premlčacej doby práva požadovať splnenie celého dlhu, čím sa naplní i zámer zákonodarcu, aby premlčacia doba pri zosplatení celého dlhu nezávisela od vôle veriteľa (§ 103 Občianskeho zákonníka).

Najvyšší súd po zhrnutí významných právnych hľadísk, vzťahujúcich sa na danú vec, predostiera, že „Podľa § 103 Občianskeho zákonníka plynie pri strate výhody splátok premlčacia doba celého zvyšného dlhu už od splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatný celý dlh. Inak je tomu ale pri strate výhody splátok v spotrebiteľských vzťahoch, v ktorých podľa § 53 ods. 9 (všeobecne) začne premlčacia doba plynúť prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh za podmienky, že v lehote uvedených 3 mesiacov od omeškania uplynula tiež 15-dňová lehota na upozornenie spotrebiteľa. Až vtedy sa totiž môže veriteľ s úspechom obrátiť na súd po prvýkrát (§ 101 Občianskeho zákonníka).“

21. Rovnaký právny záver vyplýva aj z rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/224/2021, 4Cdo/132/2021, 9Cdo/368/2021, 1Cdo/53/2021, 2Cdo/298/2021, 4Cdo/250/2021, 9Cdo/98/2022. Súdna prax sa už ustálila na závere, že podľa § 103 OZ plynie pri strate výhody splátok premlčacia doba celého zvyšného dlhu už od splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatný celý dlh. Inak je

tomu ale pri strate výhody splátok v spotrebiteľských vzťahoch, v ktorých podľa § 53 ods. 9 OZ (všeobecne) začne premlčacia doba plynúť prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh za podmienky, že v lehote uvedených 3 mesiacov od omeškania uplynula tiež 15 - dňová lehota na upozornenie spotrebiteľa. Až vtedy sa totiž môže veriteľ s úspechom obrátiť na súd po prvýkrát (§ 101 OZ).

22. Najvyšší súd, rozhodujúc v obdobnej veci, teda už vyriešil dovolateľkou nadnesenú právnu otázku tak, že pri predčasnom zosplatnení peňažného dlhu voči spotrebiteľovi podľa § 565 Občianskeho zákonníka začína premlčacia doba plynúť prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh za podmienky, že v lehote uvedených 3 mesiacov od omeškania uplynula tiež 15-dňová lehota na upozornenie spotrebiteľa; 15-dňová lehota na upozornenie spotrebiteľa by mala byť realizovaná ešte pred uplynutím troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky.

23. Ak teda v danom prípade odvolací súd považoval za správny právny názor súdu prvej inštancie, že v spotrebiteľských vzťahoch premlčacia doba celého zosplatneného dlhu plynie od zročnosti nesplnenej splátky, kvôli ktorej veriteľ využil svoje právo žiadať predčasné splatenie, teda premlčacia doba podľa § 103 Občianskeho zákonníka pri zosplatnení úveru plynie už od omeškania prvej splátky, tento jeho názor je vzhľadom na vyššie uvedené nesprávny.

24. Vzhľadom na skutočnosť, že právna otázka nastolená žalobkyňou v dovolaní bola v období od podania dovolania do rozhodovania dovolacieho súdu v tejto veci vyriešená, dovolací súd dovolanie žalobkyne (podané podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP) posudzoval ako dovolanie podané podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP a považoval ho za dôvodné. Rozsudok odvolacieho súdu preto zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP). Vysloveným právnym názorom uvedeným v tomto rozhodnutí je odvolací súd viazaný (§ 455 CSP).

25. V súvislosti s námietkou dovolateľky o nepreskúmateľnosti napadnutého rozhodnutia dovolací súd uvádza, že odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu zodpovedá právnemu posúdeniu veci, ku ktorému dospel odvolací súd. Vzhľadom na konštatované nesprávne právne riešenie podstaty prejednávaneho sporu odvolacím súdom považuje dovolací súd za nadbytočné zaoberať sa kvalitou odôvodnenia jeho rozhodnutia, nakoľko vec bude znovu predmetom rozhodovania súdom prvej inštancie (pozri 5Cdo/14/2023).

26. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

27. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.